

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30,—, za pol leta K 15,—, za četrt leta K 7-50, za mesec K 2-50. Za Nemčijo celo leto K 33-60, za ostalo tujino in Ameriko K 42,—. Posamezne številke po 10 vinarijev.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglaš in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Štev. 43.

V Ljubljani, torek dne 4. septembra 1917.

Leto I.

Ameriška vlada odgovarja na papeževo noto.

Odgovor ameriške vlade na papeževo mirovno noto se glasi:

Vsako srce, ki ni zaslepljeno in ni okamenelo vsled te strahotne vojne, mora ganiti topli poziv Njegove Svetosti papeža in prav tako tudi častljivost in sila človekoljubnih in plemenitih nagibov, ki so ga povzročili. Želja je nujna, da stopimo na stezo miru, na katero nas navaja z vso zgovornostjo. *Ali blaznost bi bila, da krenemo nanjo, če res ne privede do miru.*

Naš odgovor moramo postaviti

na trda dejstva

na nič drugega. Ni dovolj, če želimo le konec boja, temveč želeli moramo varen in trajen mir. *Ta boj na življenje in smrt se ne sme ponoviti še enkrat.* Stvar treznega presojanja mora biti, da se zavarujemo proti temu.

Njegova svetost predlaga v bivstvu, da se povrnemo k predvojnemu stanju, da se izvede splošno odpuščanje, razoroženje in sporazum med narodi na temelju načela razsodišč. Z enakim sporazumom naj se dosežejo svobode morja in teritorialne zahteve Francije in Italije, spravi se izravnavi naj se prepusti rešitev zmede ustvarjajočega balkanskega problema in obnovitev Poljske, kakor bi bila pač mogoča v novem ozračju takega miru in da se pri tem primerno upoštevajo stremeljenja prebivalstva, katerega politične usode in plemensko sorodstvo prihajajo pri tem v poštev. Očitno je, da ni mogoče izvršiti nobenega dela tega problema, če ne tvori trdnega in zanesljivega temelja za obnovo predvojnega stanja.

Cilj sedanje vojne

je, da se osvobode svobodni narodi tega sveta ogroženja silne vojaške moči, ki jo vodi neodgovorna vlada, ki snuje na tistem svetovno nadvlado. Da izvede načrt nadvlade, se ni ozirala na svete dolžnosti pogodb, ne na dolgo obstoječa in čislana načela mednarodnega postopanja in mednarodne časti. Izbirala je čas za vojno, svoj načrt je izvedla strogo in hipno, brez ozira na meje zakonov in resnice, preplavila ni velikega kontinenta le s krujo vojakov, temveč tudi s krujo nedolžnih žen in otrok in obrambe oropanih bednih in sedaj stoji pred štirimi petinami sveta kot razočarani, a ne kot premagani sovražnik. Ta sila

ni nemško ljudstvo.

Ta sila je neusmiljena zapovedovalka nemškega ljudstva. Ni naša stvar, kako je prišlo ono veliko ljudstvo pod njeno vlado ali kako se je uklonilo z začasno pripravljenostjo gospodstvu njenih ciljev, ali naša stvar je, da ne zapisi nič več zgodovina ostalega sveta od izvrševanja te sile.

Nevarnost militarizma.

Z mirom, kakršnega predlaga Njegova svetost, naj bi se sporazumeli s to silo.

Ali to pomenja, da dobi ta sila iznova svojo moč in obnovi svojo politiko. To bi ustvarilo potrebo, da se upostavi proti nemškemu ljudstvu trajna sovražna kombinacija narodov, proti ljudstvu, ki je njeno orodje in pripeljalo bi do tega, da izročimo vsled vojne prerajeno Rusijo mnogim zahrbtnim vmešavanjem in gotovi protirevoluciji, povzročeni po vseh zlih vplivih, na katere je privadila nemška vlada svet.

Ali je mogoče zgraditi mir na obnovitvi njene moči in njene častne besede, ki bi jo zastavila pri pogodbi s spravičljivim značajem? Odgovorni državniki morajo sedaj spoznati povsod, če niso tega spoznali že prej, da ne more počivati noben mir varno na političnih in gospodarskih omejitvah, utemeljenih na maščevanju in namenu, dajati nekaterim narodom prednosti, druge pa zapostavljati in jih ohrometi.

Amerškemu ljudstvu je prizadejala cesarska nemška vlada neznosne krivice, ali nemškemu ljudstvu noče vračati hudega s hudim, ljudstvu, ki je samo pretrpelo v tej vojni, ki je ne vodi iz svoje volje vse. Amerikanci so mnenja, da naj temelji mir na pravicah narodov, naj bodo veliki ali majhni, slabotni ali mogočni, na njihovi enaki pravici do svobode, varnosti in samovlade in na udeležbi pod pravičnimi pogoji na gospodarskih možnostih, ki jih ponuja svet, vstevši seveda nemško ljudstvo, če pripozna enako upravičenost in ne stremi po gospodstvu.

Preizkusni kamen vsakega mirovnega načrta je torej: *Ali se naslanja na dobro vero vseh udeleženi narodov ali le na besede častihlepne in intrigantske vlade na eni strani in na skupino svobodnih narodov na drugi strani?* To je preizkusni kamen, ki sega v jedro stvari in ki ga je treba uporabiti.

Nameni, ki jih zasledujejo Zedinjene države v tej vojni, so znani vsemu svetu in vsakemu narodu, ki mu je dostopna resnica. Ni jih treba ponavljati. Ne iščemo nikakršnih gmotnih prednosti. Menimo, da mora dobiti zadoščenje neznosna krivica, ki jo je učinila v vojni besneča, brutalna sila nemške vlade, a ne na stroške suverenitete kakega naroda, temveč s potrditvijo suverenitete tako slabotnih kakor močnih narodov. Oškodovanje kot kazni, razdelitev držav in upostavitve sebičnega načela gospodarske izključitve je po našem mnenju nesmoteno, da še hujše, brez koristi je in neprimeren temelj kakršnegakoli miru, predvsem trajnega miru. Trajen mir mora biti zgrajen na pravičnosti, primernosti in skupnih pravicah človeštva.

Besed sedanjih obvladovalcev Nemčije ne moremo sprejemati kot poročila za karkoli, kar naj bo trajno, če ne podpre teh besed dokazujoči izraz volje in namena nemškega ljudstva samega, tako da bi bili ostali narodi sveta upravičeni, sprejeti te besede.

Brez takega poročila ne more priznati noben narod tajnih spravičljivih pogodb, pogodb o razorožitvi, pogodb, da nadomeste silo razsodišč, pogodb o ureditvi ozemelj in obnovitvi malih narodov, če bi sklepali take pogodbe z nemško

vlado. Počakati moramo na nekatere nove dokaze o namenih velikih narodov centralnih držav. Dal bog, da pridejo ti dokazi kmalu in v taki obliki, da obnove zaupanje vseh narodov na dobro vero in na možnost miru, sklenjenega s pogodbo.

Podpisal: Robert Lansing, drž. tajnik.

Odgovor ameriške vlade na papeževo noto razkriče vojni hujskači za predrzen čin, ki zahteva seveda oster odgovor. Odgovor vojnih hujskačev je vedno enak: Vojna do končne zmage. Upanja na končno zmago, na neoporečno v ojaško zmago, niso še izgubili obojevalci vojne. S svojim kričanjem o vojni do končne zmage so ustvarili pri vseh razsodnih ljudeh mnenje, da so postali že slaboumni, ker pameten človek išče v četrtem letu vojne drugačna sredstva, ki vodijo bolj gotovo do trajnega miru. Od vseh strani so dopovedali že Nemcem, da jim nihče noče jemati njihove svobode, njihove domovine. Lansing jim to zatrjuje iznova. Le militaristični ustroj države, le avtokratični režim je zapreka. Volja in namen nemškega ljudstva samega pravi ameriški odgovor, je poročstvo za besede sedanjih obvladovalcev Nemčije. Nota ameriške vlade, če jo hočejo razumeti ljudstva centralnih držav prav, je neizogljiva kačipot za doseg miru. Počakati moramo na nekatere nove dokaze o namenih velikih narodov centralnih držav, pravi ob sklepu ameriška nota. Kakšni naj bodo ti dokazi, ugane vsakdo, če pomisli, da govori zastopnik najdemokracije sedanje države na svetu k narodom najbolj absolutističnih držav. Nota je od prve do zadnje besede namenjena pravzaprav tem narodom, papeževo ime je le naslov.

Ljudstvo ima torej besedo! Ljudstvu je namenjena nota, ljudstvo naj odgovarja!

Po našem mnenju je odgovor ameriške vlade izredno pomemben za mirovno razpoloženje naših nasprotnikov in označuje od vseh dosedanjih izjav katerikoli države najbolj jasno pot, ki napravi konec te najstrahovitejše vojne. Tudi stockholmska konferenca ne more izbrati učinkovitejšega sredstva za doseg miru, kakor ga priporoča Amerika.

Sestanek socialistov centralnih držav.

29. in 30. avgusta je bil na Dunaju sestanek delegatov socialno demokratičnih strank, določenih za Stockholm. Sestanka so se udeležili zastopniki avstrijsko nemške soc. dem. stranke, češke, rumunske, italijanske, jugoslovanske, ukrajinske, bolgarske (široki), nemške iz rajha (le večine), ogrske, bosansko hercegovske. Hrvatje niso poslali nobenega zastopnika. Uspeh sestanka je sledeče pismo na holandsko skandinavski odbor v Stockholmu:

Cenjeni sodrugi! Socialno demokratična stranka Nemčije, stranke Avstro-Ogrske-Bosne in bolgarske zedinjene soc. dem.

stranke so zbrane tukaj na sestanku, da se razgovore zlasti o formalnih in tehničnih pripravah za Stockholm. Sestanek smo sklicali ravno ta čas, ker smo mislili, da smo na predvečer stockholmse konference. Zdaj pa opazimo z obžalovanjem, da se konferenca najbrže zopet odloži. Pričakujemo, da ravno sedaj zborujoča konferenca socialistov ententnih dežel soglasno sklene, da kljub odporu svojih vlad, pridejo socialisti ententnih dežel v Stockholm. Pričakujemo, da smatrajo naši sodruzi na Angleškem, Francoskem in v Italiji odpor vladajočih proti proletarski akciji v Stockholmu le za novo vzpodbudo, da izvrše svojo socialistično dolžnost in da imajo dovolj vpliva, moči in vztrajnosti, da premagajo zapreke ravno iz onih dežel, ki proslavljajo svojo demokracijo. Z gotovostjo pričakujemo, da se ne vzdrži zabranitev izpostave potnih listov.

Ali sodruzi, mi, ki priznavamo dosledno vztrajnost in previdnost holandsko skandinavskega odbora, mi, ki smo napravili od vsega začetka z največjo pripravljenostjo in največjo potrpežljivostjo vse, da se omogoči sestanek socialistov vseh dežel, mi, ki smo se skrbno varovali, da ne storimo ničesar, kar bi motilo tako pomisleka vreden počasni razvoj, mi vas prosimo sedaj tem nujnejše, da zastavite še enkrat vse sile v to, da se določi definitivni datum za našo konferenco in sicer kmalu in da se drži tudi določeni čas. Ni nam bilo lahko v teh, tudi notranje politično kritičnih časih, da se ravnamo po menjajočih se terminih. Premagati smo morali velike težkoče pri našem strankinem delu in pri izvrševanju naših parlamentarnih dolžnosti, smo večkrat preložili strankine zборе in enake prireditve in smo vse to zaradi velikega namena tudi radi storili.

Če prosimo sklicatelje stockholmse konference, ki so si pridobili toliko zaslug za internacionalo, še enkrat nujno, da se ozirajo sedaj tudi na stranke, ki od vsega začetka hočejo in žele Stockholm, tedaj ne storimo tega le zato, da zmanjšamo v bodoče nastajajoče tehnične težkoče, temveč ker smo prepričani, da škoduje ponovna, čeprav utemeljena preložitve konference svetemu namenu našega podjetja. Milijoni proletarcev, milijoni trpečih ljudi pričakujejo hrepenenje in zaupljivo sestanek in skupno delovanje socialističnega proletariata za mir. To upanje izgine, navdušenje se izpremeni v dvome in mlačnost, če vidijo mase vedno se ponavljajočo preložitve.

Socialistična internacionala ni mogla preprečiti vojne; to je njena usoda, a ne njena krivda. In če je krivda, ni danes čas, prerekat se o izmeri in deležu vsake posamezne dežele na tej krivdi. Ali naj bo že kakorkoli, je pa dvojna in stoterna dolžnost vsakega socialista in vsake socialistične stranke, da stori vse, da se konča vojna, da pospešuje z naporom vseh svojih sil in z vsem svojim samozatajevanjem mir, ki naj konča strahoto, vsled katere gazi narod do vrata v krhlo. Upamo, da preveva enako mišljenje naše sodruge po vseh deželah in da tudi v onih deželah, ki jih je bilo najtežje pridobiti za udeležbo na konferenci, hočejo mase skupno delo za mir in da njih odgovorni zaupniki, zavedajoč se svoje najvišje socialistične in nujne dolžnosti, postavijo ta cilj nad vse pomisleke.

Zato apeliramo na vas in na ruske sodruge, ki so kot souprizoriteli tako smotreno in pametno pospeševali konferenco, da skupno delate že naprej in da določite tudi definitivni rok. Nadaljna negotovost ne bi škodovala le delu za mir, ne le veliki proletarski stvari in ne bi le zapostavljala našega dela pred svetom, temveč bi tudi resno ogrožala uspeh.

Prepričani smo, da upoštevate naš klic, ki ga narekujejo zgolj stvarni in iz našega internacionalnega socialističnega prepričanja

izvirajoči povodi in trdno zaupamo vaši tolikokrat izkazani modrosti, obzirnosti in energiji. —

Slede podpisi delegatov prej imenovanih strank. Bosanski delegat je niso podpisali tega oklica. Za jugoslovansko soc. dem. stranko sta podpisala oklic ss. dr. Tuma in Anton Kristan.

*

Poleg tega so se zedinili zastopniki avstro-ogrskih soc. dem. strank, ki so bili po dolgem času zopet na skupnem posvetovanju, da je treba zahtevati od vlade jasne in nedvoumne izjave, da je pripravljena za mirovna pogajanja na temelju: Brez aneksij in kontribucij, samoodločevanje narodov. Socialistične stranke Avstrije soglašajo v tem, čeprav se ločijo v nekaterih stvareh, da je temeljit preustroj Avstrije na temelju demokracije in pravic narodov življenjski pogoj za proletarce vseh narodov.

Politični pregled.

— **Poljski narodni odbor.** V Krakovu so se zbrali 1. septembra poljski državni in deželni poslanci, da določijo za bližnji čas smeri poljske notranje in zunanje politike. Povod prepiru daje leta 1914 izvoljeni Narodni odbor, ki je že početkom letošnjega leta sklenil, da se z ozirom na politični položaj razdruži. Afera Pilsudski, odstop državnega sveta in drugi dogodki so dali zlasti socialnim demokratom povod, da so zahtevali takojšnje razdruženje Narodnega odbora. Ker se na sestanku v tem oziru ni moglo doseči sporazumljenja, je poslanec Daszynski s svojimi somišljeniki s protestom zapustil zborovanje. Pričakuje se, da pride na skupnem zborovanju poslancev in zaupnikov do burnih prizorov.

— **Cecil o boju proti Nemčiji.** Lord Robert Cecil je izjavil nasproti zastopniku Reuterjevega biroa, da ne vidi nikakega protislovja med Wilsonovo noto in gospodarsko politiko entente v zmislu pariške konference. Pariški sklepi — pravi — so povsem defenzivnega, nikakor ne agresivnega značaja. Namen jim je upostava gospodarskega življenja aliirancev in varstvo proti agresivni militaristični trgovski politiki sovražnikov po vojni kakor tudi proti nameravani trgovski zvezi srednje Evrope. Gospodarski oziri imajo v tej vojni ravno toliko pomena kakor vojaški in pomorski ukrepi. Smatramo se za upravičene, da napadamo gospodarsko moč naših nasprotnikov z vsemi razpoložljivimi zakonitimi sredstvi ter pozdravljamo energično politiko Amerike glede izvoznega vprašanja. Nimamo močnejšega orožja za to, da prepričamo Nemčijo, da se vojna tudi v trgovskem zmislu ne izplača. Nemci se bahajo s svojo vojno karto, pozabijo pa, da so s svojo militaristično politiko, s preziranjem mednarodnega prava in prava nevtralcov dvignili proti sebi komercialne in finančne moči, ki so mnogo večje kakor pa njihove lastne. Če traja vojna še nekoliko mesecev, bodo centralne države imele proti sebi ves ostali oboroženi svet. Vojna moč ni vse v modernem svetu. Če bi tudi bile nemške armade tako zmagovite kakor trdijo nemški cesar in njegovi generali, bo vendar za Nemčijo izgled v bodočnost vedno temnejši. Morebiti se da tukaj rešiti vprašanje največjega svetovnega problema, kako bi bilo mogoče preprečiti v bodoče vsako vojno. Morebiti bo zveza narodov v resnici prinesla gotovost za mir, če bo mogla narod, ki bi hotel siloma narekovati svetu svojo voljo, izolirati v finančnem, trgovskem in gospodarskem oziru.

— **Centrala entente v Parizu.** Glasom „New York Times“ namerava ententa po Wilsonovem nasvetu ustanoviti v Parizu centralo, ki bi pripomogla, da postane vojevanje enostavnejše, ker aliiranci v sedanjih

razmerah nastajajočih protislovij ne morejo takoj izravnavati ter takoj potrebno ukreniti. Vzrok temu nedostatku je velika razdaljenost in slabe zveze med posameznimi glavnimi mesti. Potrebno je torej centralno vodstvo n. pr. v Parizu. Clani tega vodstva naj bi bili za enkrat Lloyd George, Ribot in zastopnik amerikanske vlade.

— **Vojni položaj.** „Corriere della Sera“ poroča: Ruski vnanji minister odpotuje v najkrajšem času v London, da se končno po želji kadetov definitivno uredi vprašanje glede Carigrada. Tekom septembra se sestane v Parizu vojaška konferenca, da z ozirom na uspehe, ki jih je dosegla enotna angleško-francosko-italijanska akcija v zadnjih tednih, ukrene potrebno glede krepkega nadaljevanja te akcije.

— **Kriza na Francoskem.** Švicarski list „Le Genevois“ poroča iz Pariza, da je pričakovati na Francoskem izbruh krize v francoskem kabinetu. Minister za notranje zadeve, Malvy, je odstopil.

— **O smrtni kazni v Rusiji.** Petrograški delavski in vojaški sovjet je sprejel resolucijo, v kateri protestira proti zopetni vpeljavi smrtnih kazni na fronti.

— **Protirevolucionarna zarota na Ruskem.** V zadnjih dneh, ko je zborovala državna konferenca v Moskvi, se je v Petrogradu razkrila protirevolucionarna zarota. Na čelu zarote so baje znani politiki in častniki. Preiskava je podala dokaze za zaroto.

— **Wilsonov odgovor papežu.** Komentari italijanskega časopisja glede Wilsonovega odgovora so precej zmedeni. Klerikalni časopisi objavljajo noto brez komentarja. „Corriere della sera“ pravi, Wilson hoče Nemčijo najprej razorožiti, ker jej prej ne zaupa. Doba naivnih pogodb je definitivno minila. „Secolo“ piše, da hočejo zavezniki z ozirom na bodočo pomnožitev svojih armad vojno nadaljevati. Socialistično časopisje izjavlja, da je Wilsonov odgovor skoraj čisto naslovljen na nemški narod z namenom, da provzroči revolucijo. To sredstvo pa je napačno, ker se nemškemu narodu ne pove, kaj bi se potem z njim zgodilo.

— **Ententin odgovor papežu.** „Daily Telegraph“ poroča iz Milana: Med vladami aliirancev se je doseglo popolno soglasje glede odgovora na papeževo noto. Odgovor se izroči šele pozneje. Počakati hočejo, da se vrne papežev državni tajnik Gaspari, ki je sedaj na dopustu.

— **Socialistična konferenca entente.** „Nieuwe Rotterdamse Courant“ poroča iz Londona, da se je večina londonske socialistične konference izjavila za udeležbo na stockholmki konferenci pod pogojem, da pride na razgovor tudi vzrok vojne in sredstva, s katerimi se vodi vojna. Smatra se za potrebno, da se socialistom sovražnih držav pojasnijo vojni cilji aliirancev. Vodje večinskih strank vseh dežel so se zaradi tega posvetovali o korakih, da aliiranim vladam pojasnijo svoje stališče. V ta namen so imeli v Londonu razgovor francoski municijski minister Thomas, Henderson, Roberts in drugi zastopniki iz Angleške, Francoske, Belgije in Italije.

— **Angleška strokovna društva.** „Daily Telegraph“ poroča, da se je parlamentarnemu odboru kongresa strokovnih društev posrečilo doseči sporazum glede stockholmse konference. Temu sporazumu bo najbrže pritrdil kongres strokovnih društev. Med pripadniki internacionalnega socialističnega gibanja vlada prepričanje, da v tem trenutku sestanek v Stockholmu ne bo imel uspeha. Parlamentarni odbor priporoča vsled tega, da se poskusi najprej doseči splošen sporazum med delavstvom aliiranih držav. Gotovo pa bi bila konferenca v Stockholmu potrebni predpogoj za sklepanje trajnega demokratičnega miru. Kongres bo torej od vlade zahteval, da izda potne liste za delegate v Stockholm.

— **Srbski delegati v Stockholmu.** Srbska delegata za stockholmsko konferenco Lapčević in Kazlerović sta dobila dovoljenje, da potujeta v Stockholmu skozi Avstro-Ogrsko in Nemčijo.

— **Koreanski socialisti** so poslali odbor v Stockholmu brzojavko, v kateri izjavljajo, da provzroči koreansko vprašanje prihodnjo vojno, če ostane Korea suženj Japonske. Konferenca naj bi torej razpravljala o politični ravnopravnosti vseh narodov ter o neodvisnosti in internacionaliziranju Koreje.

— **V Ameriki ne bo stavk.** Wilson je imel s predsednikom delavske zveze Gompersom velevažno posvetovanje o delavskem gibanju. Gompers je obljubil, da zastavi ves svoj vpliv, da ne bo nikakih stavk v fabrikaciji, ki se peča z vojnimi dobavami.

— **Amerika gradi ladje.** Kakor poroča „Matin“ iz Newyorka, obsega program ameriške vlade za gradnjo brodovja glasom uradnega poročila 270 ladij s 7.908.000 tonami.

Dnevne beležke.

— **Izvrševalni odbor in strankino zastopstvo za Kranjsko** imata skupno sejo v sredo, 5. t. m. ob 8. zvečer v upravnistvu „Napreja“. Nihče naj ne manjka.

— **Živila s kmetov se smejo prinašati v mesto.** C. kr. urad za ljudsko prehrano je razveljavil one izvozne prepovedi živil, ki so jih odredila okrajna gospodarstva v lastnem delokrogu. Veljavne ostanejo le one prepovedi za izvoz, ki so jih odredile deželne oblasti, centralna mesta ali ki so izšla glasom naredb.

— **Sestanke socialistov centralnih držav.** O sestanku pripominja „Arbeiter-Zeitung“: Poljski socialni demokratje se zato niso udeležili posvetovanja, ker so v internacionali včlanjeni pri splošni poljski stranki, ki se razteza na vsa poljska ozemlja. Zastopniki bosanskih socialnih demokratov so sicer pritrdili vsebini pisma na holandsko-skandinavski odbor, a podpisali ga zato niso, ker niso bili navzoči bolgarski „ozki“, t. j. pristači zimmerwaldske organizacije. Od čeških separatistov so se udeležili sestanka Habermann, Nemec, Soukup in Tusar. Podpisali niso pisma, ker so hoteli izvedeti odločitev izvrševalnega odbora stranke v Pragi. Sodrugi Nemec poroča sedaj, da je izvrševalni odbor separatistov na seji sklenil, da ne podpiše pisma, ker je stilizacija neprimerna.

— **Italijanski letalci zopet v Trstu.** Nedeljsko avstrijsko vojno poročilo pravi: Odprto mesto Trst so včeraj (to je v soboto) zopet večkrat obiskali italijanski letalci in zmetali na mesto vsega skupaj 70 bomb.

— **Železničarji v enajsti soški bitki.** Armadno vrhovno poveljstvo izreka železničarjem na nekaterih postajah južne in državne železnice priznanje, da so pogumno vzdržali in najzvestejše izpolnjevali svoje dolžnosti v najhujšem sovražnem ognju, ko so dovažali četam potrebne stvari.

— **Glavna gospodarska centrala za prehranitev železničarjev.** Da nehalo pritožbe železničarjev glede nezadostne prehrane, se je odločil urad za ljudsko prehrano, da uredi oskrbo z živili, za železničarje na enak način, kakor je to že urejeno za municijske delavce. V uradu za ljudsko prehrano je bilo posvetovanje, na katerem so sklenili, da ustanove za železničarje posebno mesto za prehrano, ki naj oskrbuje 1.100.000 državnih železničarjev. To glavno mesto dobiva od posameznih gospodarskih central živila in jih razdeli potem skladiščem za živila in kuhinjam za osobe.

— **70 milijonov meterskih stotov krompirja** letošnjega pridelka imamo v Avstriji na razpolago. Pridetek razdele ta-

kole: 30 odstotkov za seme, 10 milijonov meterskih stotov dobi ubožnejše prebivalstvo, 10 milijonov armada. Za ostalih 29 milijonov zahtevajo gospodje agrarci popolno trgovsko svobodo. Minister za prehrano Höfer in predsednik skupnega urada za prehrano se upirata svobodni kupčiji. Definitivnih sklepov še ni. Upajmo, da se ne izpolnijo profitarke želje agrarcev.

— **Izkaznice za prejem marmelade.** Dunajska „Zeit“ poroča, da namerava vpejati urad za ljudsko prehrano posebne kontrolne karte za promet z marmelado.

Velikanske goljufije

višjih oskrbnihskih oficirjev.

(Dalje.)

Ko je videl Kodes, da mu Leinweber ne dela nobenih zaprek, je pričel operirati sam, tako n. pr. s prevozniko tvrdko Kitzler in njenim upraviteljem Birnbaumerjem. Ta je izpostavljala Kodesu račune o neizvršenih voznjah. Kitzler in Birnbaumer sta že bila prej obsojena. Prvi na tri leta, drugi na 18 mesecev težke ječe. Revident državnih železnic Aleksander Koch je kupoval od Kodesa oves, riž itd. Za svojo zvezo s Kodesom se pokori s triletno ječo.

Zaradi izpremembe kupčij, je pričel Leinweber še z drugačno sleparijo. Svoje skla iščnike je pripravil do tega, da so vpisavali več civilnih delavcev, kakor so jih dejansko zaposlovali in vpisavali več čezurnega dela. S temi sleparijami je dobil Kodes „dobiček“ 36.000 K. Kadar je bilo v skladišču posebno dragoceno blago, so poiskali človeka, ki je tuje blago reklamiral zase. Kolikor se je moglo dognati, je znašal Kodesov „dobiček“ 420.000 K, Leinweberjev 130.000 K, Matiaškov 80.000 K, Szutkov 42.000 K, Reichov 6000 K. Večji del teh zneskov se je že dobil. Večina obtožencev se je dala tudi podkupovati in sprejemala darila.

Ko so Kodesa aretirali, so se odigravali burni prizori. Vrata v njegovem stanovanju so morali odpreti s silo. Pri hišni preiskavi so našli v pisalni mizi večjo vsoto denarja, vrednostne papirje, nakit in mnogo pisem. V peči je tlel še ogenj in našli so tudi še ožgane papirje, dokaz, da je Kodes zažgal med tem časom mnogo stvari, ko je čakala komisija na hodniku. Med tem ko je preiskavala komisija, je prosil Kodes, če sme na stranišče. To so mu dovolili, a seveda s spremstvom. Na potu na stranišče je pobral Kodes z nekega zaboja več papirjev. En list je izročil zapisnikarju, v prihodnjem trenutku je planil na stranišče in po bliskoma zagnal ostale v stranišče. Obenem se je uprl v vrata in potegnil vodo. Zapisnikar ga je hitro potegnil stran in dobil še nekaj listov. Na listih je bil sestavljen račun z vsoto 280.000 K. Ko so se vrnili v sobo, je razgrnil preiskovalni sodnik mokri papir po mizi. Ali ko se je sodnik okrenil s hrbtom proti Kodesu, je planil ta po mokrem papirju in ga stlačil v usta, da ga pogoltne. Čeprav so planili člani komisije takoj nanj, da mu iztrgajo račun, je Kodes trdno tiščal usta, med tem neprestano prežvekujoč. Usta so mu morali odpreti s silo. Policijski agent Spann mu je porinil nož med zobe, stražni inspektor Czerny je iztrgal s prstom papir iz Kodesovih ust. Kodes ga je vgriznil v prst in se besno branil. Ko so ga po dolgem borenju premagali, je bil račun tako zgrizen, da ni bilo mogoče ničesar več brati z njega. Kodes je dejal, da je bil to zapisnik, ki bi lahko kompromitiral druge osebe.

Po preiskavi pri Kodesu so aretirali Mucho, ki je izpovedal, da je dal Kodesu shraniti 220.000 K, med tem ko je govoril Kodes o 136.000 K. 3. januarja letos je Kodes izpovedal vse in priznal, da je od maja 1914 do svojega odhoda na fronto, to

je do 29. septembra 1916 pridobil okoli 400.000 K kot skladiščnik zaloge ovsa. Izpovedal je — in obžaloval svoje dejanje — da ima pri agrarski moravski banki v Kromerizu depot s 136.000 K pod imenom Ana Valenta in 25 kosov nižjeavstrijskih eskomtnih akcij. Iz zapora je poizkušal Kodes večkrat med perilom spraviti pisma, da vpliva na potek preiskave. Ko so mu prišli na sled, je padel pred profesorom na kolena in kričal: „O bog, o bog, kaj sem storil, moja stvar je stala že tako dobro.“ V nekem pismu svoji soprogi jo poučuje, naj izpove, da je mislila, da ima Kodes denar od borznih dobičkov. Koncem pisma vzklika Kodes „žalibog denar bo proč,“ če pride prav s koncem vojne amnestija.

(Dalje prih.)

Aprovizacija.

S seje mestnega aprovizačnega odseka, v petek, dne 31. avgusta 1917. Prihodnjih 14 dni bo mestna aprovizacija razdeljevala na močne karte po 1/2 kg moke za pecivo in 1/4 kg pšeničnega zdroba na osebo. Kakovost vojnega kruha se je znatno zboljšala in je občinstvo zelo zadovoljno z njim. Ker je bilo mestni aprovizaciji nakazane večje množine boljše moke, je upati, da ostaneakovost vojnega kruha še nadalje dobra. Deželna vlada je pritrdila nasvetu deželnega mesta za dobavo klavne živine in zvišala tržno ceno telečjemu mesu za K 4.80, oziroma K 5.20. Zvišanje cen utemeljuje s tem, da cene telečjemu mesu niso v nikakem razmerju s cenami govejega mesa ter so mnenja, da je telečje meso veliko pocenije! Ravno sedaj je na razpolago velike množine telet, ker jih kmet vsled pomanjkanja krme, rediti ne more. Blaga je zato veliko in vsakdo bi si mislil, da cene preje padejo, kot bi se pa dvignile. Mestno prebivalstvo že tako z največjo težavo prenaša neznosno draginjo in sedaj še to nepotrebno zvišanje cen telečjemu mesu. Kar čez noč so zvišali cene za 25%, brez vsakega premisleka in v največjo škodo izstradanega konsumenta. Aprovizačni odsek obžaluje, da se je to zgodilo in odločno protestira proti krivičnemu zvišanju cen telečjega mesa. Obč. svetovalec Pammer se pritožuje, da mestna aprovizacija pri razdelitvi raznih živil, premalo upošteva one sloje, ki nimajo nobenih kart ubožne prehrane. Premožnejši sloji si danes tudi za denar ne morejo preskrbeti živil. Mestna aprovizacija bo upoštevala izraženo željo, kolikor bo v njenih močeh in na razpolago živil. Ko bo aprovizacija dobila večje množine sadja, ga bo oddajala tudi v večjih množinah posameznim strankam in seveda tudi onim, ki niso deležni ubožne prehrane. Aprovizacija pričakuje tekom prihodnjih dni večjo pošiljatev čebule, ki se bo tudi razdelila vsemu prebivalstvu. Glede masti je pa treba pač počakati, ker se še ni pričela sezona. Vendar mestna aprovizacija pričakuje, da bo jeseni vse prebivalstvo lahko preskrbela z mastjo.

Hišne pole. Kdor še ni oddal hišne pole, naj jo nemudoma odda v mestni posvetovalnici.

Nakazilo moke trgovcem. Trgovcem se bode nakazovala moka v sredo, dne 5. septembra.

Ubožna akcija mestne aprovizacije. Mestna aprovizacija ljubljanska je sprejela do sedaj v svojo ubožno akcijo 30.000 oseb. Storila je v sedanjih razmerah največ, kar je sploh mogoče napraviti. Vsled splošnega pomanjkanja živil in še težje dobave, je s včerajšnjim dnem nadaljne sprejemanje strank v ubožno akcijo definitivno zaključila. Nove stranke se torej več ne sprejemajo.

Paradižniki in rdeče izkaznice z A in brez A. Stranke z rdečimi izkaznicami

z A in brez A prejema jo paradižnike v torek, 4. septembra dopoldne od 8 do 11 v carkvi sv. Jožefa. Prinesti je treba s seboj lonce. Kilogram stane 40 vin. Vhod pri glavnih vratih.

Maksimalna cena za repo. Maksimalna cena za repo je 18 vin. za kg in ne 48 vin., kakor je bilo zadnjič pomotoma objavljeno.

Sadje na rumene izkaznice B. Stranke z rumenimi izkaznicami s črko B dobe češplje v torek 4. septembra v Kranjčevi hiši na Poljanski cesti št. 15. Dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do 11. št. 401 do 600, od 11. do 12. št. 601 do 800; popoldne od 2. do 3. št. 801 do 1000, od 3. do 4. št. 1001 do 1200, od 4. do 5. št. 1201 do 1400, od 5. do 6. št. 1401 do konca. Vsaka oseba prejme pol kg. Kilogram stane 60 vinarjev.

Krušne komisije bodo uradovale v četrtek 6. septembra in v petek 7. sept. t. l. vsakokrat od 8. do 1. ure dopoldne. Izdajale se bodo v četrtek izkaznice za maščobo in milo (žajfo) v petek izkaznice za sladkor.

Gg. načelniki krušnih komisij se vabijo da se udeležijo zanesljivo seje ki se vrši v sredo ob 11. uri v mestni posvetovalnici.

Gg. hišni gospodarji ki še niso oddali hišne pole se vabijo da iste nemudoma predložijo v mestni posvetovalnici ker sicer stranke dotičnih hiš ne dobe izkaznic.

Enajsta soška bitka.

Iz vojnega poročevalskega stana javlja jo: Včeraj je bilo na soški fronti nekoliko mirneje. Le za sv. Gabrijel so se razvili popoldne srđiti boji, ki se še nadaljujejo. Tudi tolminsko predmostje je bilo včeraj popoldne obstreljevano s težkim ognjem. Posamični sunki proti našim postojankam na Lomu in Banjšici so se razbili v našem obrambnem ognju. Tudi protinapadi pri Zagorju so bili odbiti z velikimi izgubami za sovražnika. Naš uničevalni ogenj je z drznimi protinapadi ustavil prodiranje sovražnika; boji še niso končani. Ujeli smo precej vojakov, med njimi en bataljonski štab. Nasproti Gorice je sovražnik po bobnajočem ognju zopet napadel, pri čemer pa se nam je tekom bojev posrečilo, pomakniti lastno črto pri Panovcu še nekoliko naprej; ujeli smo vrhutega 6 oficirjev in 140 mož in uplenili 4 strojnice. Na južnem Krasu le mestoma živahen topovski ogenj in tuintam krajevni boji. Sovražni letalci so tudi včeraj bombardirali Trst in poškodovali škofovo palačo.

Italijansko uradno poročilo od 1. septembra: Na Banjšici razmeroma mirno. Na severnih pobočjih Sv. Gabrijela in vzhodno Gorice zelo živahni boji. Sovražnik je poizkušal včeraj srđitimi protinapadi zopet osvojiti izgubljeno postojanko, a je bil vedno odbit s krvavimi izgubami. Na Krasu, v bližini Brestovice, smo zavzeli nove kose jarkov. Včeraj smo ujeli 32 oficirjev in 685 mož. Skupno število ujetnikov od pričetka bitke znaša 720 oficirjev in 26.581 mož. Eno naših letalskih brodovij je zmetalo na železniške postaje v Grahovem 3 in pol tone bomb. Na trentinski fronti delovanje patrolj in manjši napadi, ki so bili odbiti.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 3. septembra (Kor. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Severo zapadno od Focsani in južno od Ocne so Rusi in Rumuni brez uspeha napadali.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Na Gori sv. Gabrijela je prišlo včeraj zgodaj vsled podjetij naših čet do živahnih bojev, ki so imeli ugoden uspeh. Popoldne in zvečer so se na severnem pobočju izjavili močni italijanski napadi. Tudi vzhodno od Gorice in pri Jamljah so ostali sovražni sunki brezuspešni. Italijanski letalci so obmetavali z bombami razne kraje zapadnega isterskega obrežja. Zračna flotilja, namenjena proti Trstu se je morala umakniti našim pomorskim letalom.

BALKANSKO BOJIŠČE.

Ob Vojuši so bili sovražni izvidni oddelki zavrtnjeni.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 1. sept. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Ob burji in deževnem vremenu je bilo artiljerijsko delovanje na flanderski fronti zelo živahno, pri drugih armadah, tudi ob Mozi, pa slabotnejše. Ob cesti Cambrai-Arras se je ponesrečil močan angleški sunek. Pri Hurtebise se je posest francoskih jarkov precej zmanjšala.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Po skrbni pripravi so prekoračile nemške divizije zjutraj 1. septembra Dvino ob obeh straneh Uexküllta. Pred prehodom infanterije je deloval močan artiljerijski ogenj in minometi. Infanterija se je po kratkem boju ustalila na severnem bregu reke. Močno smo zavrnili Ruše, kjer so se še

ustavljali. Gibanja naših čet so v teku in se izvršujejo po načrtu. Sovražnik zapišča pod pritiskom našega prodiranja svoje postojanke zapadno Dvine. Tudi tam so naše divizije v napredovanju, boreč se z ruskimi zadnjimi četami. Goste kolone vseh vrst hite po cestah, vodečih iz Rige, goreče vasi in domačije kažejo pot umikajočega se zapadnega krila ruske 12. armade.

Armada fronta generalobrista nadv. Jožefa.

V dolinah rek na severnovzhodnem pobočju Gozdnih Karpatov oživljajoče se bojno delovanje. Južno doline Trotus se je izjavilo več romunskih nočnih napadov ob Cosni in pri Grozestiju.

Armada skupina generalfeldmaršala von Mackensena.

V gorovju med dolino Susite in Putne so zavrnili naši polki močne rusko romunske napade s protisunkmi. Dobili smo 200 vjetnikov; s tem se zviša število vjetnikov od 28. avgusta dalje na 20 častnikov in 1650 mož, plen na 6 topov z lafetami, 60 strojnic, mnogo minometov in vpreg za čete. Tudi pri Marasestiju so napadali Rumuni zama.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Danes zjutraj so se izjavili francoski napadi pri Bratindolu. Srbi so bili krvavo poraženi na Dobrem polju.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1'80, za dame K 1'50, za otroke K 1'20. Zaradi drage poštne priporočila se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani.

Hranilne vloge na knjižice in v tekočem računu se obrestujejo po 4 1/2 % od dne vloge do dne dviga. Na razpolago so domači hranilniki. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila se dajejo na hipoteke, zastavna pisma, osebni kredit, vrednostne listine (efekti), predjumi na lombard pod zelo ugodnimi pogoji.

Menice se eskomptujejo po razmerju bančne obrestne mere.

Telefon št. 120.

Cek-konto poštne hranilnice št. 45.156.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopu Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v nrecilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglašiti v pisarno bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznica za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pri-
tožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.